Vlaams Parlement

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 225
van **MARIUS MEREMANS**
datum: 28 mei 2015

---

aan **SVEN GATZ**
VLAAMS MINISTER VAN CULTUUR, MEDIA, JEUGD EN BRUSSEL

Consolidatie bibliotheeksystemen - Haalbaarheidsstudie

In de beleidsnota Cultuur 2014-2019 lezen we dat de minister erkent dat het voor de bibliotheeksector belangrijk is dat de investeringen die de Vlaamse overheid en de provincies het afgelopen decennium deden, blijven renderen. Provincies hebben de voorbije tien jaar provinciale bibliotheeksystemen uitgebouwd die, samen met het door Vlaanderen gesubsidieerde bibliografisch achtergrondbestand Open Vlacc, het fundament vormen van Bibliotheekportalen. Verder benadrukt de minister dat de Vlaamse overheid haar coördinerende rol in de digitale uitbouw en ondersteuning van het lokaal cultuurbeleid zal blijven opnemen. Op die manier zal niet elke gemeente apart moeten instaan voor een eigen bibliotheeksysteem en een verdere digitalisering. De beleidsnota Cultuur effende het pad voor een overname door de Vlaamse overheid van de provinciale bibliotheeksystemen, zodat één Vlaams PBS in het vizier komt.

In juni 2014 bestelden Bibnet, de vijf provinciebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie samen een haalbaarheidsonderzoek naar de consolidatie van de provinciale bibliotheeksystemen tot een eengemaakt bibliotheeksysteem voor Vlaanderen. De haalbaarheidsstudie is ingegeven door de wens van de Vlaamse openbare bibliotheken naar de verdere ontwikkeling, innovatie en efficiëntieverhoging van de digitale bibliotheek binnen de Vlaamse Gemeenschap.

Algemeen stelt de studie dat een geconsolideerd Vlaams bibliotheeksysteem technisch, bestuurlijk-organisatorisch en financieel haalbaar is. De migratie naar één centraal geïntegreerd bibliotheeksysteem dat gericht is op de meest stabiele bibliotheekprocessen, wordt door de onderzoekers naar voren geschoven als het meest haalbare scenario. De studie stelt dat een consolidatie verbeteringen in de dienstverlening en in de bedrijfsvoering oplevert en dat hierdoor meer individuele en gezamenlijke financiële ruimte voor innovatie zal ontstaan.

1. Hoe beoordeelt de minister de conclusies uit de haalbaarheidsstudie consolidatie bibliotheeksystemen? Kan de minister de conclusies onderschrijven en aan de slag met de aandachtspunten? Op welke manier zal de minister aan de slag gaan met deze haalbaarheidsstudie?

2. De haalbaarheidsstudie stelt ook een indicatieve planning voorop.

   Hoe bekijkt de minister deze planning?

3. De studie stelt dat hoe beter het lukt om op Vlaams niveau de processen te harmoniseren, des te minder complex de realisatie van een eengemaakt bibliotheeksysteem zal zijn. Wel dient de keuze voor verdere harmonisering steeds afgewogen te worden tegen de noodzaak en meerwaarde van lokale eigenheid. Er zijn diverse gebieden waarop het Vlaamse netwerk kan harmoniseren.

   Op welke gebieden zou een harmonisering volgens de minister van toegevoegde waarde kunnen zijn? Op welke manier wil de minister die harmonisering stimuleren?

4. Momenteel zijn er nog bibliotheken die niet aangesloten zijn bij een PBS.

   Op welke wijze wil de minister het eengemaakt bibliotheeksysteem ook promoten bij de resterende lokale bibliotheeksystemen? Zal een aansluiting noodzakelijk zijn om te kunnen blijven meewerken aan het Interbibliothecair Leenverkeer (IBL)?

5. Wat betreft het financiële aspect geeft de studie aan de calculaties op veel aannames gebaseerd zijn en daarom niet veel meer zijn dan indicaties. Verder geeft de studie ook aan dat nog nader onderzocht moet worden of er effecten zijn voor individuele gemeenten ten opzichte van wat zij nu betalen voor deelname aan een PBS.

   Zullen de financiële implicaties van een eengemaakt bibliotheeksysteem (Eenmalige kosten, transitiekosten, beheer- en gebruikskosten, …) nog nader onderzocht worden?

6. De onderzoekers nemen aan dat Bibnet/Locus het beheer van het eengemaakt bibliotheeksysteem met een regierol zal opnemen.

   Kan de minister dit bevestigen? Hoe staat de minister tegenover het organisatorisch traject van de studie dat stelt dat gewerkt zal moeten worden aan een centrale beheersorganisatie die vanuit de huidige provinciale teams ontstaat?

7. Hoe wil de minister de betrokkenheid van de stakeholders (lokale bibliotheken en gemeentebesturen) verhogen?

8. Volgens de risicoanalyse is ook regiosamenwerking nog onvoldoende uitgekristalliseerd.

   In welke mate denkt de minister eraan om samenwerking in regioverband te stimuleren?

SVEN GATZ
VLAAMS MINISTER VAN CULTUUR, MEDIA, JEUGD EN BRUSSEL

ANTWOORD
op vraag nr. 225 van 28 mei 2015
van **MARIUS MEREMANS**

---

1. De haalbaarheidsstudie is ingegeven door de gewenste ontwikkeling, innovatie en efficiëntieverhoging van de digitale bibliotheek binnen de Vlaamse Gemeenschap en is dus uitermate belangrijk voor de rol van de Vlaamse overheid ten overstaan van de lokale besturen.
   Het sluit ook aan bij wat ik in mijn beleidsnota heb vooropgesteld: dat de Vlaamse overheid haar coördinerende rol zal blijven opnemen in de digitale uitbouw en ondersteuning van het lokaal cultuurbeleid, zodat niet elke gemeente apart zal moeten instaan voor een eigen bibliotheeksysteem en een verdere digitalisering.
   Binnen de stuurgroep van de studie, waarin naast Bibnet, de vijf provincies en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC), ook de bibliotheken van de centrumsteden en een heel aantal kleinere bibliotheken zijn vertegenwoordigd, werd – hoewel de onderhandelingen met de provincies over de precieze modaliteiten voor de overheveling van de persoonsgebonden bevoegdheden nog lopen - beslist om alvast een volgende stap te zetten, nl. de redactie van een lastenboek voor de aanbesteding van een eengemaakt centraal bibliotheeksysteem.

2. De timing laat zich vergelijken met andere grootschalige IT migratieprojecten en is afhankelijk van vele externe factoren. Er zijn nog onzekerheden en onvermijdelijk zullen er in de loop van dergelijk groot en complex project nog onvoorziene zaken opduiken. Het is gelet op de aanzienlijke doorlooptijd goed dat de stuurgroep van de studie heeft beslist om alvast geen tijd verloren te laten gaan en de eerste fase (de redactie van het lastenboek) nu al aan te snijden.

3. Harmonisering op het vlak van dataformaten, invoerafspraken en rapportering is het eenvoudigst en meest haalbaar. Andere vormen van harmonisering (bv. uitleenreglement of lezerskaart) hebben impact op het retributiebeleid van de gemeenten en zijn dus een stuk minder eenvoudig te realiseren. De vraag dient trouwens gesteld of het wel wenselijk is dat gemeenten hierin harmoniseren. Niet alleen behoort dit tot hun autonomie, maar in vele gevallen zijn er ook argumenten waarom bv. het uitleenreglement in de ene gemeente anders is dan in een andere gemeente (bv. aard en omvang van de collectie, demografische elementen, globaal retributiebeleid van de gemeenten,….).
   Ik heb niet de intentie om zaken op te leggen, maar wil eerder vertrekken van de stelregel dat als gemeenten hun beleid op elkaar willen afstemmen (wat bv. in het kader van regiowerking zeer zinvol kan zijn), het systeem dit moet toestaan, zonder dat dit betekent dat alle andere gemeenten verplicht zijn om hierin mee te gaan.
   Gedurende het hele verdere traject zal er oog zijn voor deze thematiek (bij het opmaken van de technisch-functionele specificaties voor het lastenboek, de configuratie van het eengemaakte systeem, ...). Uiteraard zal dit gebeuren middels dialoog en overleg met de hele sector.

4. De deelname aan het nieuwe systeem, alhoewel zinvol, kan ik niet verplichten. De combinatie van (economische) schaalvergroting, de vlotte integratie met andere Vlaamse projecten (online webcatalogus, online gebruikersdiensten, …) en een verhoogde slag- en innovatiekracht door deel te nemen aan sectorale samenwerkingsprojecten, moet voldoende overtuigend werken t.a.v. de lokale besturen, die autonoom beslissen om al dan niet in te stappen.

Zelfs als het nieuwe systeem een eigen functionaliteit biedt voor een vlotte afhandeling van interbibliothecair leenverkeer (IBL) tussen de deelnemende bibliotheken, zal IBL hiertoe niet beperkt blijven. Zowel voor samenwerking met wetenschappelijke bibliotheken als met niet-deelnemende openbare bibliotheken blijft een (slanke) externe koppeling voor IBL nodig.

5. Een precieze calculatie is op dit ogenblik zeer moeilijk te maken, wegens allerlei (in deze fase nog) onbekende factoren:
   - het effect van het grotere aankoopvolume op de prijs (er wordt onderhandeld voor het leeuwendeel van de Vlaamse markt);
   - eventuele kortingen door concurrentie in kader van marktraadpleging;
   - financiële impact van rationaliseringen aan de zijde van overkoepelende Vlaamse projecten bij reduceren van zes Provinciale Bibliotheeksystemen (PBS) naar één eengemaakt bibliotheeksysteem;
   - de werkelijke inspanning en kosten van migratie (die kunnen de totaalkosten bij de start van het project doen toenemen).

   De financiële implicaties van een eengemaakt bibliotheeksysteem (eenmalige kosten, transitiekosten, beheer- en gebruikskosten, …) zullen in de loop van het gunningstraject uiteraard met veel zorg verder onderzocht worden. Het aandeel van het geheel van de lokale besturen in de financiering van het bibliotheeksysteem, zou bij gelijkblijvende budgetten niet mogen stijgen.

6. Het rapport adviseert om maximaal de expertise die aanwezig is in de provinciale teams, te continueren binnen een centrale beheersorganisatie en geeft aan dat Bibnet waarschijnlijk de best geplaatste speler is als centrale beheersorganisatie. Het voorstel van de onderzoekers om de regierol bij Bibnet/Locus te leggen wordt gemotiveerd vanuit het belang van:
   - maximale continuïteit in de digitale bibliotheek met het oog op een vlekkeloze dienstverlening voor de bibliotheekgebruiker en de lokale besturen;
   - borging van de expertise en ervaring binnen Bibnet/Locus;
   - borging van de expertise en ervaring binnen de huidige PBS-teams;
   - sterkere regie en meer slagkracht door de verantwoordelijkheid over de uitvoering van het geheel van programma's en projecten m.b.t. de digitale bibliotheek toe te wijzen aan één organisatie;
   - maximale efficiëntiewinsten door te centraliseren en rationaliseren waar mogelijk.

   Bibnet heeft veel ervaring met het succesvol ontwikkelen en implementeren van grootschalige digitale infrastructuur voor de bibliotheeksector in samenwerking met provincies, VGC en lokale bibliotheken. Als voorbeelden verwijs ik naar de dienst Bibliotheekportalen en de dienst Mijn Bibliotheek, waar bibliotheekgebruikers online materialen kunnen verlengen/reserveren, hun uitleengeschiedenis kunnen raadplegen, ... Op deze Mijn Bibliotheek zijn vandaag 210 bibliotheken aangesloten en op 14 juni sloten alle Brusselse gemeenten aan. Ook OpenVlacc, de bibliografische databank met miljoenen beschrijvingen van bibliotheekmaterialen, hoort thuis in dit rijtje.

   Ik wil de kennis van Bibnet en Locus verankeren door het oprichten van een nieuwe organisatie..
   De nieuwe organisatie heeft als eerste opdracht de ontwikkeling en het beheer van inhoudelijke, technische en digitale instrumenten op bovenlokaal niveau, ter ondersteuning van het integraal lokaal cultuurbeleid bij de digitale uitdagingen, in nauwe samenspraak met lokale besturen. Een tweede opdracht is de begeleiding van de lokale actoren bij de implementatie en de toepassing van deze instrumenten. Alleen met de nodige professionele ondersteuning kunnen de digitale toepassingen op lokaal niveau renderen.

De eventuele toewijzing aan Bibnet/Locus wordt natuurlijk voorgelegd aan de Vlaamse regering.

7. De redactie van het lastenboek wordt aangestuurd door een groep met vertegenwoordiging van de bibliotheken van de centrumsteden en een heel aantal kleinere bibliotheken. Hetzelfde geldt voor de workshops die zullen ingericht worden in de loop van het verdere reflectie- en analysetraject ter voorbereiding van het lastenboek. Bij mogelijke vervolgstappen wil ik graag deze participatieve werkwijze aanhouden. Van zodra er zicht is op de toekomstige oplossing en prijszetting wil ik ook graag rechtstreeks gemeentebesturen kennen in het traject.

8. Het rapport identificeert (blz. 21) het als een risico dat de migratie te complex zou worden door (te) veel lokale diversiteit in beleid en inrichting. Regiosamenwerking zou kunnen leiden tot harmonisatie tussen bibliotheken en dus vereenvoudiging in de opzet van het nieuwe systeem en de bijhorende migratie. Regiowerking is echter nog niet landelijk uitgekristalliseerd.
   Bij de redactie van het lastenboek wil ik alvast expliciet het perspectief van de regiowerking meenemen (naast dat van de grote bibliotheken en de kleinere bibliotheken): welke functionaliteit (op het vak van collectiebeheer, lenersregistratie,…) moet het nieuwe systeem bieden om de regiowerking maximaal te faciliteren?
   Bovendien bevat het decreet van 6 juli 2012 betreffende het Lokaal Cultuurbeleid stimulansen om intergemeentelijke samenwerking te bevorderen. Ik zal onderzoeken in welke mate deze maatregel nog meer kan worden versterkt.